

Міністерство освіти та науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет документальних комунікацій, менеджменту,
технологій та фізики
Кафедра економіки та управління бізнесом

ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів з дисципліни
«МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПРОЦЕСІВ
ПІДПРИЄМСТВ»

Рівне – 2021

Завдання та методичні вказівки до самостійної роботи студентів з дисципліни «Моделювання фінансових процесів підприємств» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 051 «Економіка», освітньо-професійною програмою «Економічна кібернетика» Пляшко О.С. – Рівне: РДГУ, 2021, с. 28.

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри економіки та управління бізнесом

Протокол № 7 від 31 серпня 2021 р.

Відповідальний за випуск завідувач кафедри економіки та управління бізнесом професор, доктор економічних наук Дейнега І.О.

Рецензент:

Дейнега І.О., завідувач кафедри економіки та управління бізнесом професор, доктор економічних наук

© О.С. Пляшко, 2021
© РДГУ, 2021

1. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ОХОПЛЮЮТЬ ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІНИ

1. Поняття і сутність фінансових процесів підприємства.
2. Визначення, суть і класифікація фінансових потоків.
3. Суть і функції фінансів підприємств.
4. Суть та визначення фінансових ресурсів.
5. Відмінності між грошовими фондами і ресурсами.
6. В чому суть фінансової діяльності. Що таке фінансовий механізм і яке відношення він має до фінансової діяльності.
7. В чому відмінності між фінансовими та грошовими потоками підприємства.
8. Сутність грошових потоків та розрахунків.
9. Характеристика і склад грошових потоків надходжень.
10. Характеристика і склад грошових потоків вибуття.
11. Методика проведення аналізу фінансових потоків.
12. Як оцінити ефективність грошових потоків?
13. Як здійснюється управління грошовими потоками, в чому його суть.
14. Охарактеризуйте мультиплікативну модель ефективності грошових потоків.
15. В чому суть факторного аналізу ефективності грошових потоків, методологія і розшифровка його здійснення.
16. Проведіть аналіз грошових потоків згідно ф №3.
17. Що таке фінансові результати діяльності підприємства, від чого вони залежать?
18. Технологія формування прибутку підприємств.
19. Фактори впливу на фінансові результати підприємств.
20. Методика використання і розподілу прибутку.
21. Що таке факторний аналіз прибутку, яка методика його здійснення?
22. Проведіть факторний аналіз фінансових результатів згідно розділу 1 ф №2.
23. Яка методика проведення аналізу впливу факторів на обсяг виручки від реалізації методом ланцюгових підстановок?
24. До яких моделей і чому можуть використовуватись методи факторного аналізу?

25. Суть, мета та призначення аналізу фінансового стану підприємства.
26. Концептуальні основи економіко-математичного моделювання фінансового стану підприємства.
27. Основні засади аналізу фінансового стану підприємства. Інформаційна база аналізу фінансового стану.
28. В чому суть та методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.
29. В чому суть та методика аналізу показників ділової активності.
30. Суть та методика визначення рентабельності підприємства.
31. Суть, призначення та методика оцінки фінансової стійкості.
32. Оцінка ліквідності балансу.
33. Для чого і як проводиться горизонтальний аналіз балансу.
34. Для чого і як проводиться вертикальний аналіз балансу.
35. Концептуальні засади оцінки платоспроможності підприємства.
36. Сутність і основи формування основного капіталу підприємства.
37. Сутність і основи організації оборотного капіталу.
38. Джерела формування основних і оборотних коштів
39. Моделі визначення потреби в основних засобах.
40. Моделі визначення потреби в оборотних коштах.
41. Сутність, потреба і методика нормування оборотного капіталу.
42. Показники стану і використання основних і оборотних коштів.
43. Економічна сутність банкрутства.
44. Моделі прогнозування банкрутства підприємства.
45. Який зв'язок існує між аналізом фінансового стану і ймовірністю банкрутства.
46. Чи є низька платоспроможність підприємства ознакою його банкрутства?
47. Економічна сутність санації.
48. Класична модель фінансової санації.
49. Суть та призначення фінансової стратегії підприємств
50. Суть та призначення фінансового планування.

2. ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Провести аналіз факторів впливу на грошові потоки підприємства. Оцінити їх ефективність (грошових потоків). Навести рекомендації щодо оптимізації грошових потоків

2. Провести факторний аналіз прибутку підприємства

№ з/п	Показник	2011 р.	2012 р.	Відхилення	
				тис.грн	%
1.	Дохід від реалізації продукції	249028	366932	?	?
2.	Інші доходи	3018	4511	?	?
3.	Собівартість продукції (184955	270990	?	?
4.	Адміністративні витрати	12204	16034	?	?
5.	Витрати на збут	2330	2740	?	?
6.	Чистий прибуток (ЧП)	?	?	?	?

3. Провести факторний аналіз рентабельності власного капіталу

Показник	Базовий період	Звітний період	Зміна
1. Рентабельність продукції	0.045	0.051	?
2. Оборотність активів	1.536	1.624	?
3. Коефіцієнт заборгованості	1.431	1.351	?
4. Рентабельність власного капіталу	0.099	0.111	?

4. На основі наведених даних провести коефіцієнтний аналіз стану, ефективності та інтенсивності використання основного та оборотного капіталу підприємства.

(тис грн.)

<i>Показник</i>	<i>Роки</i>		<i>Показник</i>	<i>Роки</i>	
	<i>2011</i>	<i>2012</i>		<i>2011</i>	<i>2012</i>
Прибуток підприємства	10	0,7	Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	5,5	1,4
Обсяг реалізації (виручка)	550,6	391,9	Чисельність працюючих	20	18
Основні засоби, первісна в-ть Знос Надійшло за рік	704,6 500,2 10	680,8 400,2 0	Грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті	12,1	47,9
Виробничі запаси	5,7	15	Інші оборотні активи	17	11,2
Готова продукція (вироблена)	433,5	284,7	Незавершене виробництво		

5. На основі наведених фрагментів звітності провести аналіз фінансового стану за такими напрямками:

1. горизонтальний та вертикальний аналіз балансу,
2. горизонтальний, вертикальний та факторний аналіз Звіту про фінансові результати,
3. коефіцієнтний аналіз фінансового стану

Баланс підприємства

АКТИВ	За базовий період	За звітний період	ПАСИВ	За базовий період	За звітний період
I. Необоротні активи:	18500	19600	I. Власний капітал:	22700	25160
Основні засоби	14500	14000	Статутний капітал	19500	21200
Довгострокові фінансові інвестиції	4000	5600	Нерозподілений прибуток	3200	3960
II. Оборотні активи:	14000	14400	II. Забезпечення майбутніх витрат і платежів	-	-
Запаси	6700	7500	III. Довгострокові зобов'язання	2000	500
Дебіторська заборгованість	5800	5200	IV. Поточні зобов'язання:	7800	8340
Поточні фінансові інвестиції	500	500	Короткострокові кредити	1000	2000
Грошові кошти	1000	1200	Кредиторська заборгованість	6800	6340
III. Витрати майбутніх періодів	-	-	V. Доходи майбутніх періодів	-	-
IV. Необоротні активи та групи вибуття	-	-			
Баланс	32500	34000	Баланс	32500	34000

Фрагмент Звіту про фінансові результати

Стаття	Код рядка	За базовий період	За звітний період
Доход (виручка) від реалізації продукції	010	49920	55230
ПДВ (010 / 6)	015	8320	9205
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції (010 - 015)	035	41600	46025
Собівартість реалізованої продукції	040	26700	29325
Валовий прибуток (035 - 040)	050	14900	16700
Адміністративні витрати	070	6500	5900
Витрати на збут	080	5081	7071
Фінансові результати від операційної діяльності (050 – 070 - 080)	100	3319	3729
Фінансові витрати	140	400	100
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (100 - 140)	170	2919	3629
Податок на прибуток від звичайної діяльності (170 * 23%)	180	671	835
Чистий прибуток (170 - 180)	220	2248	2794

6. Норматив оборотних коштів підприємства на початок планового року становив 1000 тис. грн., у т.ч. виробничий — 800 тис. грн., невиробничий — 200 тис. грн. Зростання виробничої програми на плановий рік передбачене в розмірі 10 % проти минулого року. У плановому році в результаті реалізації заходів для поліпшення використання оборотних коштів передбачається прискорення їх обертання на 2 %.

Визначити нормативні значення оборотних коштів.

7. Провести аналіз можливості банкрутства підприємства.

<i>Показник</i>	<i>Звітний період</i>	<i>Попередній період</i>
Власний капітал	1 000 000	1 000 000
Оборотні активи, всього	300 000	500 000
<i>В т.ч. грошові кошти</i>	<i>10 000</i>	<i>250 000</i>
<i>Дебіторська заборгованість</i>	<i>200 000</i>	<i>220 000</i>
Необоротні активи , первісна вартість	500 000	260 000
Амортизація необоротних активів	400 000	100 000
Поточні зобов'язання (кредиторська заборгованість)	560 000	420 000
Довгострокові зобов'язання	700 000	650 000
Виручка від реалізації (обсяг продаж)	900 000	960 000
В т.ч. ПДВ	150 000	160 000
Прибуток до оподаткування (нерозподілений)	-200 000	100 000
Чистий прибуток після оподаткування	-200 000	-10 000

8. Сформувати платіжний календар і розрахувати бажані обсяги виробництва і реалізації, виходячи з того, що підприємство здійснює діяльність по виробництву і реалізації макаронних виробів. Виручка від реалізації у поточному місяці – 360 тис грн. (з ПДВ). Витрати підприємства (у % від виручки): собівартість продукції – 36% від виручки, загально виробничі витрати – 14 %, інші операційні витрати – 6 %, адміністративні витрати – 5%, витрати на збут – 2%, фінансові витрати – 2,5%. Крім того – щомісячна сума погашення поточних зобов'язань – 1%, очікуване

отримання дебіторської заборгованості – 80 % від обсягів реалізації звітного місяця.

9. Визначити точку беззбитковості підприємства. Зобразити її графічно.

Мале підприємство “Альфа” реалізує в роздріб сушилки для фруктів та овочів за ціною 2000 грн., які воно купує в оптового посередника за ціною 1650 грн. Плановий обсяг реалізації 300 сушилок на місяць. Комісійні складають 8% за кожен продану сушилку.

Витрати підприємства на оплату праці розподіляються наступним чином: оклад менеджера-власника складає 9 900 грн. на місяць; чотири продавці отримують по 5 610 грн. на місяць; оклад адміністратора-касира становить 4855 грн. на місяць; послуги бухгалтера, який працює за угодою один тиждень на місяць, обходяться підприємству в 2560 грн. на місяць.

Інші витрати підприємства на місяць включають: оплата за телефон – 750 грн., комунальні послуги – 10 000 грн., оренда приміщення – 8 300 грн., охорона та страхування майна – 1 600 грн., відрядження – 1 800 грн., амортизація – 2 000 грн., інші накладні витрати – 2 200 грн.

10. За даними діяльності підприємства класифікувати грошові потоки на вхідні та вихідні, визначити грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, розрахувати чистий грошовий потік.

Показники руху грошових коштів	Сума, тис. грн.
Надходження виручки від реалізації робіт, товарів та послуг	2800
Оплата рахунків постачальників	900
Отримання безповоротної фінансової допомоги	70
Отримання поворотної фінансової допомоги	190
Погашення банківських кредитів	360
Отримання фінансових кредитів	300
Викуп корпоративних облігацій	320
Розміщення корпоративних облігацій	150
Розміщення корпоративних прав	550
Виплата зарплати	470
Фінансування фінансових інвестицій	180
Сплата податків	165
Викуп корпоративних прав	120
Виплата грошових дивідендів	280
Придбання основних засобів	220
Надходження від орендної плати	130
Надходження доходів від фінансових інвестицій	70
Сплата процентів по позиках	50
Оплата орендної плати	85

11. За даними фінансової звітності провести аналіз та спрогнозувати можливість банкрутства підприємства за допомогою коефіцієнтів Альтмана, Ліса

12. За даними діяльності підприємства заповнити наведену нижче таблицю:

Показники руху грошових коштів від операційної діяльності	Сума, тис. грн.
Надходження виручки від реалізації	800
Витрати на придбання матеріалів	350
Витрати на заробітну плату	210
Інші витрати	15
Надходження грошових коштів від операційної діяльності	
Сплата процентів по позиках	10
Прибуток до оподаткування	
Сплата податку на прибуток (21%)	
Грошовий потік від операційної діяльності	

3. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни може виконуватися у бібліотеці, навчальних кабінетах і лабораторіях, комп'ютерних класах, а також у домашніх умовах. Самостійна робота студентів над вивченням дисципліни включає в себе:

- підготовку до практичних занять (вивчення лекційного матеріалу по темі, опрацювання літератури по темі, виконання домашніх завдань, в т.ч. індивідуальної розрахункової роботи);
- вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- підготовку до модульної контрольної роботи.

СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності
1.1. Підготовка до практичних занять	2-9 тиждень	Активна участь на практичних заняттях, виконана індивідуальна робота
1.2. Підготовка до модульної контрольної роботи	9 тиждень	Перевірка правильності виконання МКР
1.3 Виконання самостійної розрахункової роботи	3-9 тиждень	Перевірка правильності виконання
1.4. Вивчення питань для самостійного опрацювання	2-9 тиждень	Активна участь на практичних та лабораторних заняттях, перевірка правильності виконання окремих питань модульних контрольних робіт

ПИТАННЯ, ЩО ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ

№	Назва теми	Кількість годин		Форми контролю	Рекомендована література
		денна форма	заочна форма		
1	Загальні засади моделювання фінансових процесів. Основи фінансової діяльності	6	8	Опитування, мкр	[2, 4,8,10]
2	Моделювання управління грошовими потоками підприємств.	6	8	Опитування, мкр	[1,4,5,6, 8]

3	Моделювання фінансових результатів діяльності підприємства.	6	8	Опитування, мкр	[1-4,8]
4	Оцінка та моделювання фінансового стану підприємства.	4	8	Опитування, мкр	[2,5,7,9]
5	Моделювання та нормування оборотних коштів.	6	8	Опитування, мкр	[3,9,10]
6	Моделі санації та банкрутства підприємств.	6	8	Опитування, мкр	[3,9,10]
7	Фінансове планування на підприємствах	6	10	Опитування, мкр	[3,5,10]

ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

Оцінювання знань студентів з дисципліни «Моделювання фінансових процесів підприємств» здійснюється відповідно до затвердженої в університеті системи організації навчального процесу і передбачає здійснення наскрізного поточного контролю на практичних заняттях, оцінку виконаної модульної контрольної роботи та самостійної роботи.

Поточний контроль знань здійснюється шляхом усного і письмового опитування на практичних заняттях, що має на меті оцінку ступеня підготовки студента по заданій темі. За час навчання з метою узагальнення і систематизації знань студенти виконують індивідуальну розрахункову роботу (див Додаток А) та модульну контрольну роботу. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

При оцінюванні знань студентів враховується:

1. Усвідомленість змісту учбового матеріалу: повнота розкриття понять, володіння особливостями класифікації, точність застосування наукових термінів.

2. Вміння чітко, логічно, систематизовано викласти матеріал; обґрунтувати основні його положення демонструючи навички наукового узагальнення проблеми.

3. Вільне володіння матеріалом, знання основних концепцій проблеми, що висвітлюється, вміння мотивовано викласти свою точку зору.

Засоби діагностики результатів навчання

1. Поточний контроль знань здійснюється шляхом усного і письмового опитування на практичних заняттях, перевірки виконання лабораторних робіт, проведення тематичного тестування.

2. Оцінювання домашніх завдань і самостійної роботи для поточного контролю рівня здобутих теоретичних знань і практичних навичок.

3. Оцінювання модульних контрольних робіт для проміжного контролю знань і вмінь.

4. Підсумкове оцінювання здобутих знань та вмінь проводиться у вигляді заліку.

Критерії оцінювання результатів навчання

Основними критеріями при оцінюванні результатів поточного, проміжного та підсумкового контролів, є такі:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводяться за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого

числа):

– *розрахункові завдання, задачі:*

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Результати поточного та проміжного контролю оцінюються за шкалою [0...100] балів. Студент складає підсумковий контроль у вигляді заліку. Для отримання позитивної оцінки необхідно за виконані завдання поточного, проміжного та підсумкового контролю знань і вмінь набрати не менше 60 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								МКР		Екзамен	Всього
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				1	2		
<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	<i>T4</i>	<i>T5</i>	<i>T6</i>	<i>T7</i>	<i>T8</i>				
5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	40	100

T1, T2... T8 – теми змістових модулів

n – практичне заняття,

лаб – лабораторна робота

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Сума балів = 100:

- 60 – поточний, проміжний контроль та самостійна робота;
- 40 – підсумковий екзамен.

Розподіл балів:

- а) практичні заняття та лабораторні роботи (опитування, тестування, виконання наскрізної самостійної роботи): 40 балів;
- б) модульні контрольні роботи: 20 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Азаренков Г. Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник. Ч. 2 /Азаренков Г.Ф., Петряева З. Ф., Хмеленко Г. Г. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2009. – 208 с.
2. Куліков П.М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства: навчальний посібник / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 152 с.
3. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. — К.: КНЕУ, 2001. — 460 с., іл.

Допоміжна

4. Єгоршин А.А. Кореляційно-регресійний аналіз. Курс лекцій і лабораторних робіт: Посібник для ВНЗ. Харків: Основа, 2008. – 208 с.
5. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник / За ред. О. Т. Іващука. – Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. – 704 с.
6. Єгоршин О. О. Методи багатовимірного статистичного аналізу: навчальний посібник /О. О. Єгоршин, А. М. Зосімов, В. С. Пономаренко. – К. : ІЗМН, 1998. – 208 с.
7. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства. Навчальний посібник / Куліков П. М., Іващенко Г. А. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. - 178 с.
8. Отенко І. П. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства: наукове видання / І. П. Отенко, Л. М. Малярець, Г. А. Іващенко. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 208 с
9. Петряєва З. Ф. Фінансовий аналіз діяльності підприємства. навчальний посібник /З. Ф. Петряєва. – Харків : Вид. ХДЕУ, 2002. – 184 с.
10. Фінансова діяльність підприємства: Підручник/ Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. – 2-ге вид., перер і допов.- К.: Либідь, 2003. – 384 с.

19. Інформаційні (інтернет) ресурси

1. Освітньо-професійна програма «Економічна кібернетика» підготовки магістра спеціальності 051 «Економіка».
2. Сайт-платформа кафедри економіки та управління бізнесом для дистанційного навчання: www.kibernetika.rv.ua.
3. **Бібліотеки:**
 - РДГУ: web-сайт – <http://library.rshu.edu.ua>,
 - Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека <http://libr.rv.ua>– м. Рівне, майдан Короленка, 6
4. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського – www.nbuv.gov.ua
5. Державна науково-технічна бібліотека України – www.gntb.n-t.org/
6. Законодавство України [http:// www.zakon.rada.gov.ua](http://www.zakon.rada.gov.ua)

Завдання для виконання індивідуальної розрахункової роботи (самостійна робота студента)

Для виконання індивідуальної роботи студент використовує дані фінансової звітності підприємства, на базі якого виконується бакалаврська робота. Основними інформаційними джерелами є ф №1 „Баланс”, ф №2 „Звіт про фінансові результати”, ф №3 „Звіт про рух грошових коштів” за 3 послідовних роки.

Індивідуальна робота складається з таких етапів (розділів):

1. Горизонтальний та вертикальний аналіз Балансу з відповідними висновками,
2. Горизонтальний та вертикальний аналіз Звіту про фінансові результати з відповідними висновками,
3. Факторний аналіз фінансових результатів (на основі 1 розділу Звіту про фінансові результати) (Додаток Б),
4. Аналіз, оцінка і прогноз ефективності грошових потоків на основі Звіту про рух грошових коштів (семифакторна модель) (Додаток В),
5. Коефіцієнтний аналіз фінансового стану підприємства (Додаток Д),
6. Аналіз ймовірності банкрутства підприємства за такими методиками:
 - За двофакторною і п'ятифакторними моделями Е. Альтмана,
 - За п'ятифакторною моделлю У. Бівера,
 - За методикою Дж. Фулмера
 - За моделлю Р. Чессера

ДОДАТОК Б

Рекомендована методика факторного аналізу прибутку

№ з/п	Показник	2009 р.	2010 р.	Відхилення	
				тис.грн	%
1.	Дохід від реалізації продукції (ДР)	249028	366932	117904	47,35
2.	Інші доходи (ДІ)	3018	4511	1493	49,47
3.	Собівартість продукції (С)	184955	270990	86035	46,52
4.	Витрати на управління (ВУ)	12204	16034	3830	31,38
5.	Витрати на збут (ВЗ)	2330	2740	410	17,60
6.	Фінансові витрати (ВФ)	6685	7134	449	6,72
7.	Податок на прибуток (ПП)	121	1162	1041	860,33
8.	Чистий прибуток (ЧП)	45751	73383	27632	60,40

Вплив факторів на прибуток підприємства можна подати у такому вигляді

$$\text{ЧП} = \text{ДР} + \text{ДІ} - \text{С} - \text{ВУ} - \text{ВЗ} - \text{ВФ} -$$

ПП

(1)

Величина виручки від реалізації залежить від таких факторів, як ціна реалізованої продукції, асортимент продукції та кількість її реалізації. Ця залежність має такий вигляд:

$$\text{ДР} = \text{О} \cdot \text{НП} \cdot$$

Ц,

(2)

де О – обсяг реалізації;

НП – номенклатура видів продукції;

Ц – ціна одиниці продукції.

Факторну модель собівартості реалізованої продукції можна подати в такому вигляді:

$$\text{С} = \text{НП} \cdot \text{О} \cdot$$

З_{змн},

(3)

де З_{змн} – змінні витрати на одиницю виробленої продукції

За допомогою даних Звіту про фінансові результати, виявити вплив всіх перелічених факторів на фінансовий результат підприємства неможливо, тому що нам невідомі такі показники, як

питома вага реалізованої та виробленої продукції, обсяг випуску та реалізації, а також ціна та собівартість одиниці.

У той же час, знаючи середній індекс цін, можна визначити вплив змін цін, обсягу реалізованої та випущеної продукції на розмір чистого прибутку.

За даними Держкомстату України у 2010 р. проти 2009 р. (грудень до грудня) індекс цін становив 109,1%

Визначимо вплив факторів на зміну доходу від реалізації. З таблиці 1 видно, що дохід від реалізації у 2010 р. був на 117904 тис. грн. більшим, ніж у 2009-му, або на 147,35%. Це збільшення є наслідком впливу двох факторів: ціни реалізації та обсягу реалізованої продукції. Розрахувати величину впливу кожного з них можна у такий спосіб:

$$\Delta ДР_{Ц} = ДР_{2010} - ДР_{2010} : 1,091 = 366932 - 366932 : 1,091 = 30606 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta ДР_{O} = ДР_{2010} : 1,091 - ДР_{2009} = 366932 : 1,091 - 249028 = 87298 \text{ тис. грн}$$

Таким чином зростання цін сприяло збільшенню виручки від реалізації на 30606 тис. грн, а збільшення обсягу випуску – на 87298 тис. грн

Прослідкуємо вплив факторів на зміну собівартості реалізованої продукції. З таблиці 1 видно, що собівартість у 2010 р. становила 270990 тис. грн, а у 2009 р. 184955 тис. грн, що на 86035 тис. грн або 146,52% більше.

$$\Delta C_{Ц} = C_{2010} - C_{2010} : 1,091 = 270990 - 270990 : 1,091 = 22604 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta C_{O} = C_{2010} - C_{2009} - \Delta C_{Ц} = 270990 - 184955 - 22604 = 63431 \text{ тис. грн}$$

Таким чином, за рахунок зміни ціни собівартість виросла на 22604 тис. грн, а за рахунок зміни обсягу випуску – на 63431 тис. грн.

Як показують розрахунки, ціна реалізації впливає на чистий прибуток у складі двох факторів – собівартості та доходу від реалізації. При цьому вплив у складі собівартості зменшує прибуток, а у складі доходу від реалізації – збільшує. З огляду на це загальний вплив ціни реалізації на чистий прибуток можна розрахувати у такий спосіб:

$$\Delta ЧП_{Ц} = \Delta ДР_{Ц} - \Delta C_{Ц} = 30606 - 22604 = 8002 \text{ тис. грн}$$

За рахунок збільшення ціни чистий прибуток підприємства виріс на 8002 тис. грн.

Визначаючи вплив на прибуток витрат на управління, на збут та фінансових витрат, треба пам'ятати, що це фактори зворотного впливу, тобто у формули треба підставляти знак мінус:

$$\Delta\text{ЧП}_B = (B\text{У}_{2010} + B\text{З}_{2010} + B\text{Ф}_{2010}) - (B\text{У}_{2009} + B\text{З}_{2009} + B\text{Ф}_{2009})$$

$$= (16034 + 2740 + 7134) - (12204 + 2330 + 6685) = 4689$$

Отже, збільшення цих витрат у 2010 р., порівняно з 2009-м, призвело до зменшення прибутку на суму 4689 тис. грн.

Обчислити вплив величини інших доходів на зміну чистого прибутку можна за такою формулою:

$$\Delta\text{ЧП}_i = \text{ДІ}_{2010} - \text{ДІ}_{2009} = 4511 - 3018 = 1493 \text{ тис. грн}$$

Як бачимо, за рахунок збільшення суми інших доходів чистий прибуток збільшився на 1493 тис. грн.

Вплив податку на прибуток розраховують за формулою:

$$\Delta\text{ЧП}_{\text{ПП}} = - (\text{ПП}_{2010} - \text{ПП}_{2009}) = - (1162 - 121) = - 1041 \text{ тис. грн}$$

Це означає, що збільшення величини податку на прибуток сприяло зменшенню прибутку на суму 1041 тис. грн.

Отримані дані узагальнено в таблиці 2.

Таблиця 2

Узагальнена таблиця впливу факторів на величину прибутку

№ з/п	Показник	Сума, тис. грн
1.	Зміна ціни	8002
2.	Обсяг реалізації	87298
3.	Обсяг випуску	-63431
4.	Витрати на управління, на збут, фінансові витрати	-4689
5.	Інші доходи	1493
6.	Податок на прибуток	-1041
7.	Усього	27632

Останній рядок таблиці 2 в сумі 27632 підтверджує зміну чистого прибутку з таблиці 1, тобто розрахунки факторного аналізу є правильними.

Рекомендована методика моделювання і прогнозування ефективності грошових потоків

Одним з методів фінансового моделювання управління грошовими потоками є мультиплікативна модель оптимізації грошових потоків з методом розширення факторної системи аналізу. Інформаційною базою моделювання є дані звіту про рух грошових коштів (ф.№3) та розраховані на їх основі коефіцієнти :

1) коефіцієнт ліквідності грошового потоку ($K_{лікв}$);

$K_{лікв} = (ПГП - (ГАк - Ган)) / НГП$, де

ПГП – позитивний грошовий потік,

ГАк, n – сума залишку грошових активів (кошти та їх еквіваленти) на кінець та початок року відповідно,

НГП – негативний грошовий потік.

2) коефіцієнт ефективності грошового потоку ($К_{еф}$);

$К_{еф} = ЧГП / НГП$, де

ЧГП – чистий грошовий потік ($ЧГП = ПГП - НГП$), НГП – негативний грошовий потік.

3) коефіцієнт достатності чистого грошового потоку ($Кд$) ;

$Кд = ЧГП / (ОБ + \Delta Зтмц + Д)$, де

ОБ – сума виплат основного боргу по довго і короткострокових кредитах і позиках підприємства,

$\Delta Зтмц$ – сума приросту ТМЦ у складі оборотних активів підприємства,

Д – дивіденди сплачені

4) коефіцієнт рентабельності чистого грошового потоку ($Крчгп$);

$Крчгп = Пч / ЧГП$, де

Пч – чистий прибуток.

5) коефіцієнт рентабельності грошових коштів отриманих ($Кр.гко$);

$Кр.гко = ФР / ПГП$, де

ФР – фінансовий результат діяльності

6) коефіцієнт рентабельності грошових коштів витрачених ($Кр.гкв$);

$Кр.гкв = ФР / НГП$

7) коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості . ($Кодз$)

$Кодз = Вр / Дз$,

Вр – виручка від реалізації продукції, *Дз* – сума поточної дебіторської заборгованості усіх видів.

ДОДАТОК Д

Алгоритм розрахунку основних показників фінансового стану підприємства

<i>№</i>	<i>Назва показника</i>	<i>Алгоритм розрахунку</i>	<i>Пояснення, рекомендації та значення</i>
<i>1. Аналіз фінансової стійкості (платоспроможності)</i>			
1	Власні обігові кошти (функціонуючий капітал)	Власний капітал + довгострокові зобов'язання – необоротні активи	
2	Коефіцієнт фінансової автономії (платоспроможності)	Власний капітал: валюту балансу	Збільшення, >0,5
3	Коефіцієнт фінансової залежності	Валюта балансу : власний капітал	Показник, обернений до п 2 Зменшення, критичне значення 2
4	Коефіцієнт фінансового ризику (фінансування)	Позикові кошти: власні кошти	Показує, скільки одиниць позикових коштів припадає на одиницю власних. Зменшення, < 1
5	Коефіцієнт забезпечення власними	Власні обігові кошти : оборотні активи (2А)	> 0,1

	оборотними засобами		
6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні обігові кошти : власний капітал	Показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває у обороті. Зменшення
7	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	Довгострокові зобов'язання : необоротні активи	Показує, яка частина основних засобів та необоротних активів профінансована зовнішніми інвесторами.
8	Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	Довгострокові зобов'язання : (Власний капітал + Довгострокові зобов'язання)	(=1-п9)
9	Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Власний капітал : (Власний капітал + Довгострокові зобов'язання)	Збільшення, 0,6
10	Маневреність власного робочого капіталу	Запаси: Робочий капітал Робочий капітал = ПА+Витрати майбутніх періодів – Поточні зобов'язання – доходи майбутніх періодів	Зменшення
11	Коефіцієнт фінансового лівериджу	Довгострокові зобов'язання : Власні кошти Власні кошти = власний капітал + Забезпечення + Доходи майбутніх періодів	Зменшення, $\leq 0,25$

12	Коефіцієнт фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) : Валюту балансу	Збільшення
<i>2. Аналіз рентабельності</i>			
13	Рентабельність діяльності (продаж)	Чистий прибуток (ф №2) : Дохід (виручка) від реалізації	Збільшення
14	Рентабельність основного капіталу	Чистий прибуток : середня вартість активів за період	Збільшення
15	Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток : Середня вартість власного капіталу	Збільшення
16	Рентабельність продукції	Чистий дохід від реалізації : Собівартість реалізованої продукції	Збільшення
17	Коефіцієнт реінвестування	Реінвестований прибуток : Чистий прибуток (ф №2) Реінвестований прибуток= збільшення резервного капіталу за рік + Збільшення нерозподіленого прибутку (ф №1)	Збільшення
18	Коефіцієнт стійкості економічного зростання	Реінвестований прибуток : власний капітал	Збільшення
19	Період окупності капіталу	Активи (валюта балансу) : Чистий прибуток (ф №2)	Збільшення
20	Період окупності власного капіталу	Власний капітал : Чистий прибуток (ф №2)	Зменшення
<i>3. Аналіз ділової активності</i>			
21	Чистий оборотний капітал	Оборотні активи – поточні зобов'язання	спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання й розширювати подальшу діяльність. Збільшення

22	Коефіцієнт оборотності активів	Виручка від середня сума валюти балансу	Збільшення
23	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації (ф №2) : середньорічна вартість поточної дебіторської заборгованості	Збільшення
24	Строк погашення дебіторської заборгованості	365 : Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення
25	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації (ф №2) : середньорічна вартість поточної кредиторської заборгованості	Зменшення
26	Строк погашення кредиторської заборгованості	365 : Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Зменшення
27	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Собівартість реалізованої продукції : середньорічна вартість матеріальних запасів	Збільшення
28	Період одного обороту запасів	365 : Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	Зменшення
29	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Чиста виручка від реалізації продукції : середньорічна величина власного капіталу	Збільшення
30	Період обороту чистого робочого капіталу	365 : Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Зменшення

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ОХОПЛЮЮТЬ ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ	
ДИСЦИПЛІНИ	3
ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ЗАВДАНЬ.....	5
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА	12
СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА	13
ПИТАННЯ, ЩО ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОПРАЦЮВАННЯ.....	13
ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З	
ДИСЦИПЛІНИ	14
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	17